

ВИННИКІВСТКИЙ ЗАМОК XIII-XIV СТОЛІТЬ

THE 13-14th CENTURY CASTLE IN VYNNYKY

© Самбір О., Чень Л., 2012

Анотація: Проведено дослідження з історії Винниківського замку, проаналізовано розпланувально-просторовий устрій замку та простежено еволюцію замку.

Ключові слова: Винниківський замок, історія, еволюція, планувальна структура, XIII-XIX століття.

Annotation: Was analyzed the history and development of the castle in Vynnyky, planning structure of the castle, and following evolution of the castle.

Key words: Castle in Vynnyky, history and development, planning structure, XIII-XIX century.

В сьогоденні, вбачаємо зацікавленість фортифікаціями України, архітекторами, археологами та мистецтвознавцями і як наслідок, маємо ряд пам'яткоохоронних об'єктів, котрі реставровані й використовуються як великі музейні комплекси для огляду відвідувачів. Значна кількість менших за розміром, призабуті й надалі згасають враховуючи складність їх розміщення, віддаленість від міст.

Окреслюючи географічні межі їх розповсюдження спробуємо розглянути для прикладу замок Винниківського краю, який знаходився на території сучасного м.Винник Львівської області.

Мета запропонованого дослідження полягає в тому, щоб розглянути історіографію та дослідити розпланувально-просторовий устрій Винниківського замку, простежити еволюцію його розвитку протягом століть.

Перші розвідкові розкопки Винник провадив археолог-аматор А.Шнайдер у 1870-х роках. Пізніше, у 1894 році - Професор історії Львівського університету М.Грушевський.

На даний час матеріали зібрані п.Мацкевичом Л.Г. зав. відділенням археології інституту Українознавства АН України, п. Терським С., старшим науковцем Львівського історичного музею п. Тимцем І.В. директором історичного краєзнавчого музею міста Винник.

Замок досліджується на основі вивчення історичного матеріалу попередників та іконографічних і графічних матеріалів: рисунками та планами.. Звертаємо увагу на специфіку топографічного розміщення, планову структуру і на те, що чим давнішим був час заснування замку, тим менш правильний план щодо геометричної форми.

За переданням Винниківський замок існував уже в княжі часи, але перші писемні відомості відносяться до поч. XVII ст.

На основі аналогів та архівних джерел автор О.Самбір дослідив перший період та розробив графічну реконструкцію Винниківського замку на XVII-XVIIIст.

Чисельні перебудови неодноразово змінювали вигляд замку. Так ,у XVII-XVIIIст. Замість давнього дерев'яного постав кам'яний замок з поділом на верхні і нижні двори, з великою кількістю підземних ходів і галерей. На основі аналізу архівних, графічних, іконографічних та літературних джерел виявлено 5 етапів його розвитку.

1-етап – кін.ХУІ-поч. ХУІІ ст., коли на місці первісного дерев'яного замку споруджено мурований замок. Замок являв собою укріплену садибу бастионного типу, що знаходилась на Глинянському шляху, який вів на Волощину.

2-етап – 1737 р. коли замок як оборонна споруда втрачає своє значення і перебудовується під палац. У його верхній частині мешкали власники та була влаштована замкова каплиця, а нижня складалась з господарських приміщень. Згодом його було передано у власність монастиря ордену піярів

3-етап – 1738-1766 на місці замкової каплиці споруджується замковий костел за проектом Б.Меретина (за припущеннями дослідників)

4-етап – 1779 р. приміщення Винниківського замку були переобладнані під тютюнову фабрику

5-етап – 1914 р. , коли під час пожежі Винниківський замок було знищено.

Висновок: Варто на основі архівних, графічних та іконографічних матеріалів провести відбудову замку, адже він має історичну цінність та іменитих власників і використовувати приміщення як музейний комплекс.

Література: Використані матеріали надані:

1. *п. Мацкевичом Л.Г., зав.відділенням археології інституту Українознавства АН України.*
2. *п. Терським С., старшим науковцем Львівського історичного музею.*
3. *п. Тимцем І.В., директором історичного краєзнавчого музею міста Винник.*